مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

۲۰۲۶/۰۳/۳۰

د جورج فوستر یون لیک: له بنګاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۴۱)

ویل کېږي چې د حافظ هم – عصره کسان د قرآن او دین او د روحانیونو د غیر اخلاقي کړو وړو په هکله د هغهٔ له شدیدو او عاقلانه انتقاداتو څخه سخت نا آرامه ول؛ ان خبره دې ځای ته ورسېدله چې د هغه په جنازې کې یې د ګډون کولو په هکله شک درلود. خو متأخرو فارسیانو حافظ د بې دینۍ له هر ډول تور څخه پاک او خلاص ګڼلی دئ؛ سره له دې چې د حافظ د آثارو هره کرښه دا نظر ردوي خو بیا هم دوی په دې باور دي چې د حافظ له خوښیو ډکو خوندورو پیامونو کې د هغوی ایمان او د مسلمانانو راتلونکې انځور سوې ده. په داسې حال کې چې ما او ملا د کاروانسرای د یوې لویې کوټې له هوساینې او د غوایي، پسه او اوښ د غوښو له پخو کړو خوراکونو څخه مو خوندونه اخیستل یو ناڅاپه غږ وسو چې کاروان سرای په هغو زائـرانو [1] ډک سوی دئ چې مشهد ته د زیارت لپاره ځي. دا کوم شور او شوق دئ چې دا مؤمنان یې ځانته راکاږلي دي! چې د اوږدو او خطرناکو لارو سفر یې پر ځان منلی او دغو خطرونو ونه سو کولی ددوی مخه ونیسي او نه د ژمي ساړهٔ موسم ونـهٔ سو کولی ددوی شور او اشتیاق لږ کړي. خلک وایي چې د سږ کال ژمی د نورو کلونو د ژمیو په پرتلې ډېر سخت دئ په ځانګړې توګه په مشهد او نیشاپور کې ډېر سخت دئ چې دوه وو تنو زائـرانو په واورو کې خپل ځانونه له لاسه ورکړل او نورو د شدیدو سړو له کبله د خپل بدن غړي له لاسه ورکړل.

د یوې ډلې په منځ کې چې زموږ په کوټې کې یې تېل ماتېل جوړ کړی وو یو څوک وو چې ظاهراً د ټولو مسؤولیت وړ په غاړه وو؛ دی له نورو ټولو چمتو وو او د حاجي نښه [2] یې پر سر درلوده. خدمتکار ته وَرته یو بل افسقال (صحیح بڼه یې آق سقال ده) زائـر راغی او زموږ کوټه یې وپلټله، او زموږ د کالیو او اسبابونو له کتلو وروسته یې په چټکۍ سره پرته له دې چې کومه پوښتنه وکړي په سپین سترګۍ سره یې د بدمرغه ملا د لېږدېدو وړ کڅوړې د کوټې له یوه ګوټ څخه لیرې کړې. او په آمرانه ژبه یې وویل چې دا ځای د حاجي لپاره په پام کې نیول سوی دئ او ددهٔ د ادعا پر بنسټ د حاجي ځای له ډېر اهمیت څخه برخمن دئ.

---

[1] - دغه زائران عمدتاً له تبریز او تاوروس Taurus څخه وو چې زما په باور د آذربائیجان د ولایت یو ښار دئ. - لیکوال

[2] - دا نښه په فارس کې معمولاً د یوهٔ ټوکر پراڼه ده او اغلباً زرغون رنګ لري او د خولۍ پر ژۍ باندې ایښودل کېږي. - لیکوال

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

حاجي په جدي مخ پر خپل ځای کښېناست. په تکبر سره يې د کوټې شاو خوا ته وکتل او بيا يې سترګې پر ما نيغې کړې او له ځنډ پرته يې زما نوم او زما د کاروبار په اړوند پوښتنه وکړه، په بله وينا ټينګار يې درلود. دغ دا پوښتنه په داسې آمرانه لحن وکړه چې په غږ کې يې د يوه مستنطق قدرت پروت وو؛ زما پام ډېر ژر دې ټکي ته واوښت چې ددغ ډلې ورته درناوی درلود نو له دې کبله مې له ځان سره وويل چې له دغه زورور مسلمان سره بايد خپل چلند ته پام ولرم. هغهٔ ته مې وويل چې زه يو عرب يم او مشهد ته پر لاره يم؛ خو تاسې دا تصور وکړې چې (په ما به څه تير سوي وي- ژ)؛ حاجي فکر کاوهٔ زما ژبه عربي ده او په عربي يې خبرې پيل کړې او زه يې هک پک کړم. (يو ناڅاپه ګير سوم – ژ). ما له ځو اړخونو هڅه وکړه چې په دې اړوند پر خپلې راپورته سوې ناآرامی باندې خاورې واچوم او پټه يې کړم او هغه ته مې وويل ددې لپاره چې زما سفر له امن څخه ډک وي نو ځکه مې ځانته د عرب هويت غوره کړ که نه زه خو په خپله کشميری يم او د سوداګرۍ لپاره مازندران ته روان يم. په ختيځ کې دا ډول داستانونه د شباهت جوړولو په نوم ياديږي او اغلب وختونه يې آسيايي مسافران کاروي؛ او پرته له دې چې د خپلې ادعا د اثبات لپاره کوم شی ولري نور خلک وربانديې لږ ډاډ کوي او کومه ډيره هيله مندي هم ورته نه سته. همدا چې ددوی اصلي داستان پټ پاتي سي همدا ورته کافي ده.

زما دداستان دغې اصلاح هيڅ عيني تعجب او يا اضافي پوښتنې رامنځته نـهٔ کړې؛ د حاجي له چار چلند څخه ښکارېدل چې ما تر اوسه لا سم کړاو او رنځ نه دئ ګاللی. پروسږکال زما ژوندون په بدلې څيرې او په يوې بشپړې مصنوعي (ساختګي) ژبې تير سو؛ له دې کبله خدای دې راته عفو وکړي، زه که په هر حالت او موقعيت کې وم ما ورته چټک يو داستان جوړولی سو. يوازې دومره هيله کوم چې کله چې د يوهٔ کار تر سره کول عملي نـهٔ وي نو غوارم چې چېن او نور اړوند تزئيناې يې د تل لپاره يوې خوا ته وغورځوم. حاجي د مازندران د بلفروش Balfrosh د ښار استوګن وو؛ هلته يې کارو بار وو؛ هغه په مشهد کې له تبريزي زائـرانو سره ليدلي ول او اوس بيرته خپل ولايت ته روان وو. له دې ډلې سره د هغه د يو ځای کيدلو دليل نه بايد ساده و انګېـرل سي؛ د کسپين د سمندرګي ته د ترشيش له لارې مسير د نورو لارو په پرتلې لږ خطر ناک دئ. ما له حاجي وغوښتل چې ما دې بلفروش ته ورسوي، حاجي وويل چې څو خنډونه به درته پيدا سي. خو کله چې ويې ليدل چې دې لارې ته ليوالتيا لرم نو خپل شرايط يې بدل کړل او دوه چنده کرايه يې راڅخه وغوښتله.

د ترشيش سيمه ـــــــ مايله ارتوالی لري (په انګليسي متن کې د مايل اندازه نه ده ويل سوې او همداسې سپين پرېښودل سوی دئ – ژ) چې له ختيځه مخ پر لويديځ پرته ده او په همدومره واټن نيمايي يې د سويل خواته غځېـدلې ده. دا سيمه د عبدالله په نوم د يوهٔ مستقل فارس توکمي له لوري اداره کېږي. دی شاو خوا ځلوېښت کلن دئ درنده او موقره بڼه لري او هغه ډول چار چلند لري چې د لوړې پاړکې په مسلمانانو کې معمول دئ. ددغ اداره د سيمه ييزو خلکو په منځ کې محبوبيت لري او په دې توګه په خپلو راکړو ورکړو او تعاملاتو کې آرام ښکاري. له مسافرانو څخه پوښـتـنـې ګروېږنې نـهٔ کېږي او پاسپورت ته اړتيا نـهٔ سته.

عبدالله د پخوانې ترشيش ښار تر څنګ يو بل کوچنی او په ديوالونو کې محصور ښارګوټی جوړ کړی دئ ؛ دا ښارګوټی د سلطان آباد په نوم هم شهرت لري. د همدې ښار په يوه ګوټ کې يو کاروان سرای هم سته، په ټول فارس کې ما دا يوازينی کاروان سرای ليدلی دئ چې په کې دننه اوبه او د اوبو سرچينه نه لري. ددې ځای رئيس او افسران يې په نوي

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

ښار کې ژوند کوي او همدلته بازار هم سته. سيمه ييز خلک ادعا کوي چې له هغې مودې راوروسته چې افغان سرتيرو د مشهد سيمې وراني کړلې او د خراسان په دې برخې کې سوداگري مختله کړله، نو بازار په ښه ډول نـهٔ دئ ډک سوی.
د ترشيش سوداگري عمدتاً نيل او له لويديځ څخه نور رنگونه دي چې د وړيو له ټوکرانو او وريجو سره يو ځای وارديږي؛
وريجې په لړه اندازه د هرات په شاو خوا وو کې توليديږي. داسې ښکاري چې د ترشيش اصلي صادرات اوسپنه ده چې د پريړو پاڼو/ صفحاتو په ښه ورته شکل ورکول کېږي. د ترشيش د اړتيا وړ کمه اندازه اروپايي ټوکر د شاهردو له لارې له مازندران څخه راوړل کېږي او يا له گيلان څخه يزد ته د اصلي لارې په اوږدو کې ليږدول کېږي. په دې ښار کې تقريباً سل هندو کورنی استوگنې دي چې له ملتان او جسلمير څخه دلته راغلي دي او د فارس دې خوا ته ددوی د کډوالی ډېر ليرې ځای دئ؛ دا هندوان په داسې يوهٔ ځای کې استوگن دي چې هلته هېـڅ مسلمان ژوند نـهٔ کوي او د چا له ځور، کړاو او سپکاوي پرته په آزاده توگه خپل کسب و کار او ژوند ته دوام ورکوي؛ ما ته تر ټولو په زړه پورې خبره دا وه چې د پيرزاده په نوم مې د برهمن د فرقې غړي وليدل، پيرزاده معمولاً هغه لقب دئ چې مسلمانان يې د پيغمبر لمسيانو ته ورکوي. په مشهد، يزد، کاشان، کازبين او د کسپين د سمندرگې په يو شمير غاړو کې د هندوانو کوچنی کمپنی موندل کېږي؛ ددوی لويې ډلې د فارس د خليج په بـېـلابـېـلو ښارونو کې هم سته چې له هماغه ځايه د هند له لويديځو سمندري غاړو سره سوداگري لري.
کله چې زموږ د قافلې د خوځـېـدو وخت رانيږدې سو نو ما حاجي ته يو شمير پيسې ورکړې چې يو آس راته وپيرې. ډغه آس ډېر ښنتلی آس نه وو خو حاجي فکر کاوه ددغه آس لپاره زما وزن او بار کافي نـهٔ دئ نو د رنگريزی د رنگونو دوه کڅوړې يې ورزياتې کړې چې زه به وربانـدې کښـيـنم. ما په ژوند کې داسې حريص مسلمان نـهٔ وو ليدلی؛ هغه په خپلې لومړی غلا بسنه نـهٔ کوله او تل به يې زه د پور د اخيستلو حتی که لږ پيسي هم وې تر فشار لاندې نيولم؛ هغه هڅه کوله چې ما وغولوي.
فکر کوم زموږ په منځ کې به د حاجي په شان لږ کسان وي. هغه د يوهٔ بډای سوداگر په توگه پـېـژندل کـېـدهٔ او د خپل هېـواد له لوړ پوړو کسانو سره په اړيکه کې وو. د هغـهٔ کرهٔ وړهٔ او چار چلند جدي او له وقاره ډک وو. په ورځينو راکړو ورکړو کې ددهٔ چلند دومره د قناعت وړ وو چې هـېـڅکله يې د هيڅ چا، د هغو کسانو په گډون چې ددهٔ په عيبونو باندې خبر ول، د راضي کولو هڅه نـهٔ کوله. حاجي ادعا کوله چې دی صادق دئ او عربستان، توركيې او فارس ته يې د زيارتونو لپاره سفرونه کړي دي. حاجي د اضافي اوږدو دعاگانو د فهرست ترځنگ په ورځ کې پينځه ځله له ځنډ پرته لمونځونه کول. خو همدغـهٔ بډای او لوړ پوړي سړي چې د خپل ادب او نزاکت لپاره يې شهرت درلود او د تقوی ادعا يې هم کوله وروسته له دې چې ويې نه سوای کولی چې ډېرې پيسې تر لاسه کړي نو په ډېرې ماتې غاړې يې د ناچاری له مخې راڅخه وغوښتل چې ورته پور ورکړم او يا نيم کرَون (پخوانی انگليسي تاج داره سکه – ژ) ورته ورکړم. خو له دې چې زه له نيازمنو خلکو سره د اوږد معاشرت له کبله نور بې تفاوته سوی وم ومې کولی سول په زړورتيا او آرامی د حاجي د غوښتنو پر وړاندې مقاومت وکړم. داسې ښکاري چې حاجي زما دغه امتناع په آسانی ومنله؛ په حقيقت کې زه په دې باور يم چې حاجي زه د صحيح قضاوت او په ديني چارو کې د ماهر په توگه پيژندلم.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

ددي لپاره چي خپل ځان مي له هر ډول شک څخه ځان خلاص کړی وي او په امن کي اوسم په ځانګړی توګه د حاجي پر وړاندي چي په خپلو بي حد او حصرو پوښتنو او ګرووېړنو يي شهرت درلود نو حاجي ته مي وويل چي زه يو سني يم. ما فکر کاوۀ له دي چي سنيان په فارس کي له ډېر سپکاوي سره مخامخ دي نو ښايي دا خبره به وکولی سي د حاجي د ډېرو پوښتنو مخه ونيسي. حاجي د سني له هويت سره چي په دې سيمي کي په ندرت ليدل کيږي او د کرکي وړ دئ مخالفت وکړ. هغه اخطار راکړ دا خبره يوه سني ته ښه او خوندي نه ده چي له شيعه زائرانو سره سفر وکړي ځکه هغو کسانو چي په دې وروستيو کي ځانونه په مشهد کي مطهره کړي دي ښايي ځانونو ته دا حق ورکړي چي له تا سره بد او سپک چلند وکړي.

نوربيا

د حاجي محمد په مشورې زه شيعه سوم او پرته له کوم شک څخه ...

قدرمنو لوستونکو! د ښاعلی رحمت آريا د آرشيف: لينک

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼي پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولئ